

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Корнелия Димова Славова
преподавател в СУ “Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

в област на висше образование **2. Хуманитарни науки,**

професионално направление **2.1. Филология,**

докторска програма **Англоезична литература**

Автор: ДАНИЕЛ НИКОЛАЕВ КАМЕНОВ

Тема: „Екзистенциални теми и мотиви в творчеството на Томас Улф“

Научен ръководител: доц. д-р Йордан Й. Костурков, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ)

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № № **Р33-1709/17.05.2021** г. от г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **“Екзистенциални теми и мотиви в творчеството на Томас Улф“** за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование **2. Хуманитарни науки,** професионално направление **2.1. Филология,** докторска програма **Англоезична литература.** Автор на дисертационния труд е Даниел Каменов – докторант в редовна форма на обучение към катедра “Английска филология“ с научен ръководител доц. д-р Йордан Й. Костурков, в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски" (ПУ) .

Представеният от Даниел Каменов комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, като съдържа следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография;
- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварителното обсъждане на дисертационния труд;

- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации - 3 броя публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет.

2. Кратки биографични данни за докторанта

През годините **ДАНИЕЛ НИКОЛАЕВ КАМЕНОВ** показва сериозен интерес към американската литература и култура. След завършване на специалност английска филология в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ /01.10.11 г. – 31.07.2015 г./, той продължава обучението си в магистърска степен в програма „Английска филология – лингвистика и превод“, където през 2016 г. придобива квалификация “Филолог – преводач и лингвист“. По време на докторантурата си (2018-2021 г.) Даниел Каменов е хоноруван асистент към катедра „Английска филология“ на Филологически факултет, където води семинарни упражнения по Практически английски език, Странознание на САЩ и Академично писане. Също така, той е бил учител по английски език в ПГТ “Ал. Паскалев“, организиран е академични събития и е участвал в 4 научни конференции: Двадесет и първата национална научна конференция за студенти и докторанти (с международно участие), проведена се в Пловдивския университет на 16 – 17 ноември 2020 г., в Юбилейната Двадесета национална научна конференция за студенти и докторанти „Време, слово, свят“, Дом на учените, гр. Пловдив, 17 – 18 май 2018 г., както и в Паисиевите четения 2018 г, проведени се в Пловдив, 8, 9 и 10 ноември 2018 г, и в Паисиевите четения 2020 г., 12 и 13 ноември гр. Пловдив. Този професионален опит демонстрира целенасоченост и постоянство в академичните търсения на Даниел Каменов, който умело съчетава теоретичните знания по литературознание с приложните аспекти на преподаването.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на дисертационния труд на Даниел Каменов за екзистенциалните преживявания и мотиви в творчеството на американския писател Томас Улф е смислена и неразработвана в този обем и всеобхватност (а именно, анализиране на всичките му романи и повечето разкази от двата му сборника), както и актуална с оглед на съвременните тенденции на преосмисляне на фигурата на твореца в американската литературна историография. Екзистенциализмът като философия навлиза късно в американската култура (с преводите на Сартр в края на 40-те

години на XX в), макар че присъствието на екзистенциални проблеми и мотиви е осезаемо много по-рано в американската литература, включително и в творчеството на Улф. Това обстоятелство прави настоящото изследване още по-значимо и интересно.

В увода дисертантът убедително мотивира своя избор на обект на анализ, както и целите и задачите на изследването: да се “обособят теми и мотиви, които са представени и разгърнати като екзистенциални проблеми във философията на съществуването, и да се открие отражението им в творчеството на Томас Улф” (стр. 8). Изследователската задача е ясно поставена и следвана в аналитичните глави, където дисертантът проследява развитието на героите и ситуациите в романите и разказите на Томас Улф. Проблематиката е ясно формулирана и представена в контекста на американския модернизъм, на специфичната култура на американския Юг, на литературната традиция на Южния ренесанс, както и на фона на автобиографичните елементи в неговото творчество.

3. Познаване на проблема

Дисертацията започва с детайлен преглед на темата и публикациите за Томас Улф в англоезичната критическа традиция, върху които тя гради с постъпателно движение. Изследването се фокусира върху широк кръг от проблеми, като тези за отчуждението и самотата, за смъртта, за абсурда и бунта, за Другия и другостта, за свободата, избора и заблудата. По думите на дисертанта “проучването на тези конкретни теми дава една по-задълбочена представа за периода, автора и битието на американеца“ (стр. 57). В този дух бих допълнила, че анализът на литературните двойници на Улф (Юджин Гант и Джордж Уебър) поставя сериозни въпроси за битието не само на отделния човек, но и на американския Юг и на цяла “Америка“ (както Улф предпочита да я нарича). Литературно-философският анализ работи на много нива, като успява да съчетае най-разнообразни и противоречиви позиции на теоретици и литературни критици (в началото на всяка глава се въвеждат допълнителни детайли за конкретната теоретична рамка, която ще бъде използвана).

Дисертацията демонстрира впечатляваща осведоменост на докторанта за творчеството, житейската съдба и политическата ангажираност на Томас Улф, както и по отношение на неговата критическата рецепция – библиографията включва около 400 заглавия. Докторантът познава отлично анализирания материал и културната история на САЩ, което допринася за умелото представяне и интерпретиране на литературния материал, положен в съответния исторически момент на XX в.

4. Методика на изследването

В Първа глава подробно и задълбочено е представена теоретичната рамка на философския екзистенциализъм (от Киркегор и Хайдегер през Сартр и Камю до Левинас и Пол Рикьор), както и ключови понятия и екзистенциалистски течения от различни периоди. Отделя се и специално място на модернизма и неговата роля за усилване на екзистенциалната чувствителност. Добро впечатление правят разсъжденията на докторанта за разграниченията между културния и философския екзистенциализъм (стр. 8), за различията в европейската и американската критическа рецепция, за връзката между екзистенциализма и литературата в световната практика. Особено ценни са препратките към разсъжденията на Цветан Стоянов за отчуждението (стр. 65) и към някои български философи.

Избраната методология е удачна и допринася за по-задълбочения анализ на творбите на Томас Улф, както и за извеждането на основните тези. От своя страна, екзистенциалният прочит дава възможност за по-обхватна критика на американската реалност, както и предлага логично обяснение защо екзистенциализмът и абсурдизмът не процъфтяват на американска почва.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд има ясна и логична структура: състои се от Увод, теоретична част, пет аналитични глави, заключение и библиография (общо 258 страници). Структурата на дисертацията е организирана около най-значимите екзистенциални мотиви в творчеството на Улф: самотата и отчуждението като болести на модерния човек (Втора глава, анализира четирите романа на Улф); абсурдът и търсенето на смисъл (Трета глава, фокусирана върху романите и основно върху разказа “Кухите хора“); отношенията с Другия (Четвърта глава, центрирана върху погледа на Другия като начин за валидиране на екзистенциалната автентичност); свободата като основен екзистенциален проблем (Пета глава), както и смъртта и преходността на живота (Шеста глава).

Трудът успява да проследи и типологизира основните екзистенциални мотиви и идеи във всичките романи и повечето разкази на Томас Улф, като ги анализира прецизно и във връзка помежду им. Аргументацията е солидна: базирана е на добре подбрани сцени от произведенията, както и на редица препратки към вторични източници. Добро впечатление прави умелото контекстуализиране на събитията от фикционалната тъкан спрямо историята и културата на САЩ от началото на ХХв., както и ценните препратки и към други американски автори и теоретици, което задълбочава интертекстуалния и интердисциплинарния характер на дисертацията.

Дисертацията показва отлична информираност за американската литература и критика, познаване на водещи тенденции и фигури във философията и в англоезичното литературознание, ерудиция (разчитане на философски препратки, интердисциплинарни и компаративистични връзки), както и умение да се проследяват автобиографичните връзки в литературната тъкан. Текстът е добре организиран и структуриран, написан на богат български език, с множество двуезични пояснения и препратки. Особено полезни за читателя са обобщенията на основните наблюдения и тези в края на всяка глава, които отсяват най-значимото на фона на многословните описания и повторемост в творчеството на Улф.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Изследването е значимо и ценно, със собствен принос към темата. Критическата рефлексия върху цялостното творчество на Улф към този момент е оскъдна – особено в съпоставителен план. Това е принос за българските американистични литературоведски изследвания, защото се въвеждат в превод на български език нови идеи и теории, както и непознати и непреведени произведения на Томас Улф. Вярвам, че настоящата дисертация е приносна в анализа на американската литература и културна история като цяло, защото предлага нов поглед към творческия почерк на Улф отвъд познатата и ограничена рамка на локалната южняшка традиция. Изследването се чете леко, предлага задълбочени наблюдения за връзката философия-литература, за смисъла и свободата в творчеството и в живота, като обогатява представите ни за американската литература и особено за литературата на американския Юг.

В края на дисертацията, Даниел Каменов предлага възможни посоки за развиване на съпоставителните изследвания между Улф и някои европейски писатели по линия на екзистенциалните теми, които чертаят неизследвани траектории (236-237).

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът е представил 3 броя публикации, свързани с темата на дисертационния труд - предимно доклади от национални научни конференции, написани на английски и на български език. Статията “William Oliver Gant and Eugene Gant: The Absurd Heroes In Thomas Wolfe’s *Look Homeward, Angel*, публикувана в сп. *Филология* 56, кн 1, 2018 (стр. 560-566), анализира фигурата на абсурдния герой в най-популярния автобиографичен роман на Улф през философията на Камю. Втората статия, озаглавена “Представата за Томас Улф: препрочитане на екзистенциални теми и мотиви в творчеството му“, *Verba Iuvenium*, бр. 1, УИ “Паисий Хилендарски 2019 (стр. 291-300), обръща поглед към противоречивата фигура на

Улф в американската литература. Както подсказва заглавието на третата статия, “Самота и алиенация в романа *Погледни към дома, ангеле* на Томас Улф“ (публикувана в сборника с есета *Немебелираният свят на Йордан Костурков, Essays in Honor of Y. Kosturkov*, ред. Милена Кацарска, Яна Роуланд, Росица Декова, УИ “Паисий Хилендарски“, Пловдив, 2019, стр. 63-71), тя отново е пряко свързана с темата на предложената дисертация.

9. Лично участие на докторанта

Дисертационният труд разкрива сериозно отношение към избраната проблематика и към проучените източници, както и способност да се отстояват собствени наблюдения и изводи. Докторантът въвежда на български език в свой превод редица философски теории и цялостен концептуален апарат около литературния екзистенциализъм. Написаният текст е резултат на личните умения и задълбочени интереси на Даниел Каменов, като цитиранията и препратките към чужди източници са коректни, без следи от плагиатство.

10. Автореферат

Авторефератът синтезира най-важното от съдържанието, структурата, целите и задачите на научното изследване в 32 стр. В този смисъл, той отговаря на жанровите изисквания за този тип научно творчество, като успява да изтъкне най-важните заключения на аналитичните части, както и да отчете приносите на дисертацията в съответното научно поле. Написан е ясно и сбито, с добра структура, без ненужни повторения.

11. Критични забележки и препоръки

Трудът би спечелил, ако съдържаше повече разсъждения и свидетелства за българската критическа рецепция на Томас Улф, маркирана от дисертанта на стр. 14. Един по-обстоен анализ на паратекстовете на Димитри Иванов и Кръстьян Дянков, както и на нереализираните планове на Цветан Стоянов, би хвърлил допълнителна светлина върху компаративистичните изследвания на екзистенциалните мотиви у Улф – особено в силно идеологизирания български контекст на 60-те и 70-те години на ХХ в., когато отчуждението и бунта срещу американската реалност са лайтмотив на българската литературна критика. Текстът на дисертацията би спечелил и от прецизиране на изказа и изчистване на някои технически проблеми (напр. тромав синтаксис, стр. 198; лингвистичния термин “мъжки род“ вместо “пол“

на стр. 218 в бележката под линия, изчистване на някои повторения, неудачни думи, пунктуационни знаци на стр. 57, 200, 236, 238).

12 . Лични впечатления

Впечатлена съм от сериозното отношение на докторанта при преработката на труда след първоначалното обсъждане: той е направил сериозна езикова редакция, прецизирал е определени термини и понятия (напр. допълненията на Фредрик Джеймисън за модернизма и съвременната епоха, както и някои стилистични уточнения).

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

С оглед научните и научно-приложните приноси на дисертационното изследване бих препоръчала на дисертанта да популяризира своите тези чрез бъдещи публикации, които биха подпомогнали възприемането на Томас Улф в България. Също така, вярвам, че непроученото присъствие на Томас Улф в българската култура (споменато по-горе в т. 11) би се радвало на по-голямо изследователско внимание в някои литературни издания за американската литература на Юга и си заслужава Даниел Каменов да публикува на английски език съответните части от работата си.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, бих обобщила, че представеният дисертационен труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантът Даниел Каменов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност англезична литература, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване и оригинално мислене.

Предвид всичко казано дотук убедено давам своята **положителна оценка** за дисертационния труд и препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на Даниел

Каменов образователната и научна степен „доктор“ в областта на Хуманитарните науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Англоезична литература.

08.06. 2021 г.

Рецензент: проф. д-р Корнелия Славова